

Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten

€ **400.000**
geadviseerd
subsidiebedrag

€ **475.000**
gevraagd
subsidiebedrag

Stichting Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten (hierna: FBJP) is een ondersteunende instelling voor de letterensector, gevestigd te Amsterdam. Het FBJP financiert diepgravende en tijdrovende journalistieke projecten. Deze dienen te resulteren in (gedrukte en/of digitale) artikelen, longreads, (non-fictie)boeken of (foto)reportages van hoge kwaliteit. Veel door het FBJP gesubsidieerd journalistiek onderzoek is verschenen in Nederlandse kranten en tijdschriften of bij Nederlandse uitgeverijen. Het FBJP heeft 1,2 fte in dienst. Het fonds schrijft in 25 jaar 1.246 subsidieaanvragen te hebben gehonoreerd. Sinds 2006 reikt het fonds de Brusseprijs uit voor het beste journalistieke boek.

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.38 van de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten een subsidiebedrag toe te kennen van € 400.000, op voorwaarde dat de instelling een nieuwe, sluitende begroting indient met een daarop aangepast activiteitenplan.

Het FBJP is een kleinschalig en efficiënt werkend fonds, dat met beperkte financiële middelen en een klein personeelsbestand vele, geregeld spraakmakend gebleken journalistieke projecten financiert en met succes begeleidt. Het weet de doelgroep goed te bereiken. De afgelopen jaren is de zichtbaarheid van het fonds verbeterd, onder andere door samenwerkingsverbanden aan te gaan met onderwijsinstellingen (hbo) en door digitale en multimediale journalistieke projecten te faciliteren.

Gezien de penibele staat van de regionale journalistiek is de raad van mening dat het fonds zich moet (blijven) inspannen ook projecten in de regionale journalistiek te ondersteunen. Hiervoor zou het een op maat gesneden strategie moeten ontwikkelen.

Beoordeling

Kwaliteit

De journalistiek heeft de afgelopen jaren een majeure gedaanteverwisseling ondergaan, zowel wat betreft publieksbereik als wat betreft infrastructuur en financiën. In zo'n veranderde omgeving acht de raad een fonds als het FBJP, dat onafhankelijke nieuwsgaring bevordert en daarmee wezenlijk bijdraagt aan onze democratie en cultuur, van groot belang.

Het FBJP heeft de afgelopen subsidieperiode vele waardevolle activiteiten ontplooid en heeft daarmee zijn succesvolle beleid weten voort te zetten. Het hanteert heldere richtlijnen en deugdelijke beoordelingscriteria. De website is aantrekkelijk en de marketing is goed. Het fonds werkt bovendien efficiënt en toont flexibiliteit. De raad is daarom van mening dat het fonds de afgelopen jaren een belangwekkende bijdrage heeft geleverd aan de journalistieke vitaliteit in Nederland.

In het vorige subsidieadvies heeft de raad het fonds aangemoedigd beleidsvisies op de journalistiek in een digitale context te formuleren en na te gaan of hiervoor eventueel aanvullende subsidie-instrumenten ontwikkeld zouden kunnen worden. De raad constateerde toen eveneens dat het fonds betrekkelijk geïsoleerd opereert; het zou zich meer rekenschap moeten geven van de maatschappelijke omgeving. Op beide punten ziet de raad thans verbetering.

De afgelopen periode heeft het fonds zijn blik en werkveld verruimd naar (digitale)

audiovisuele en multimediale journalistieke projecten. De raad waardeert en ondersteunt deze eigentijdse aanpak.

Regionale media profiteren niet of nauwelijks van de activiteiten van het fonds. Dat het fonds zich ervoor inspant dit te verbeteren, waardeert de raad. Voor regionale (hoofd)redacties is het vaak lastig voor langere tijd een journalist te belasten met een diepgravend onderzoek. Het fonds zou – in nauw overleg met regionale partijen, zoals regionale dagbladen en omroepen – hiervoor een op maat gesneden programma moeten ontwikkelen.

Educatie en participatie

Het FBJP heeft formeel geen educatieve taak. Het fonds heeft de samenwerking met opleidingen voor journalistiek de afgelopen jaren geïntensiveerd. De raad vindt dat zeer positief, evenals de coördinatie van het project Nieuwe Journalistiek door een lector aan de Fontys Hogeschool te Tilburg, waarbij het fonds de voortgang en de kwaliteit van het project bewaakt.

Bovendien neemt het fonds zich voor deel te nemen aan voorlichtingsbijeenkomsten tijdens zogenaamde ‘terugkomdagen’ voor afgestudeerde journalisten, zodat deze op de hoogte kunnen worden gesteld van speciale startsubsidies. Dit alles wordt gedaan om (meer) jonge journalisten voor de werkzaamheden van het fonds te interesseren. De raad vindt dit streven lovenswaardig. De verbanden met hogescholen en (post)academische opleidingen dienen in ieder geval de kennisoverdracht naar een nieuwe, in journalistiek geïnteresseerde generatie te garanderen.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

In tegenstelling tot de subsidieaanvraag uit 2012 biedt het FBJP thans wel een overzicht van het aantal gepubliceerde artikelen en boeken, inclusief de ontvangen royalty's. Dit levert indicatief cijfermateriaal op. Toch denkt de raad dat op basis van kwantitatieve gegevens nog aanzienlijk meer inzicht kan worden verkregen in het feitelijke publieksbereik. Wellicht is hierbij een samenwerking met de cultuurindex van SCP/Boekmanstichting mogelijk.

Hoewel de leeftijd van de aanvragers bij het fonds de afgelopen vijf jaar substantieel is gedaald en het percentage vrouwelijke journalisten dat subsidie krijgt aanzienlijk is toegenomen, kan het diversiteitsbeleid naar het oordeel van de raad nog worden geïntensiveerd. Het FBJP rept met geen woord over het opvallende gebrek aan culturele diversiteit binnen de groep ondersteunde journalisten. De raad zou de visie van het fonds hierop willen vernemen. Het is noodzakelijk dat het fonds, zoals het reeds van plan is, een bestuurslid met een niet-westerse achtergrond aantrekt, juist om op dit terrein voortgang te boeken. In de volgende subsidieaanvraag zou het fonds zich hiervan rekenschap moeten geven.

Ondernemerschap

Om de doelgroepen en verschillende platforms te kunnen blijven bereiken, vraagt het fonds 75.000 euro meer aan dan de subsidieregeling toestaat. Tegelijkertijd merkt de raad op dat het fonds weinig aandacht besteedt aan het verkrijgen van extra middelen of cofinanciering. Met het oog op de door de raad gewenste ondersteuning van regionale journalistieke projecten, zou het fonds bijvoorbeeld additionele middelen kunnen verwerven bij de provincies of gemeenten.

In het advies uit 2012 schreef de raad dat de zogenaamde recoupmentregeling strikter toegepast dient te worden. Dit gebeurde volgens het fonds namelijk niet altijd na het toekennen van subsidie. De raad schreef eveneens dat het fonds meer aan promotie zou kunnen doen en zich meer in de markt zou kunnen bewegen, waardoor ook additionele middelen kunnen worden verworven. De raad suggereerde een ondernemer of uitgever te laten plaatsnemen in het bestuur. Dit laatste is inmiddels gebeurd.

Wat de recouplementregeling betreft merkt de raad op dat deze aangescherpt dient te worden. In ieder geval moeten de mogelijkheden daartoe worden onderzocht. Zo zou bij een (extreem) verkoopsucces het volledig toegekende bedrag moeten worden teruggevorderd – en niet slechts een gedeelte, zoals thans het geval is. Dit dient, waar mogelijk, niet alleen via de schrijvers te gebeuren, maar ook via de betrokken uitgeverijen die, hoewel zij zelf geen subsidie ontvangen, indirect profiteren van de activiteiten van het FBJP. Hierdoor wordt meer financieringsruimte gecreëerd voor titels die minder goed verkopen maar in het publieke debat (in potentie) belangrijk zijn.

Het FBJP onderschrijft de Governance Code Cultuur. De verantwoording en transparantie van het fonds zijn uitputtend beschreven; alle verslagen worden gepubliceerd via de website. De samenstelling van het bestuur is beschreven, maar details over de leden zijn niet opgenomen. Het vermijden van belangenverstremming is beschreven, maar de onafhankelijkheid van bestuur en directie ten opzichte van elkaar is, gezien de actieve rol van het bestuur bij beoordeling van de aanvragen, beperkt toegelicht.

Wat het personeelsbeleid betreft, omschrijft het FBJP in het plan hoe de formatie is aangepast aan de werkdruk en op welke wijze de honorering is vormgegeven.